

רצוננו להקים מחדש בית המקדש

בימי דוד המלך פגעה מגיפה קשה בישראל, ביום אחד מתו בישראל שבעים אלף איש (שמואל-ב כ"ד, ט"ו). מקובל בעמנו בבוא צרה לפשפש במעשינו ("אם רואה אדם שיסורין באים עליו יפשפש במעשיו", ברכות ה. וכן כתב רמב"ם בתחילת הלכות תעניות). כיצד נדע במה חטאו אז? דוד המלך עצמו חטא במה שערך "מפקד אוכלוסין" שלא לצורך (שמואל-ב כ"ד, א'). כי לצורך ותועלת זה מותר, אבל לא היתה לו אז שום סיבה למנות אותם. אבל לכפרת העוון הזה היה די בזה שהוא עצמו ייענש, ולמה מתו כל הרבבות הללו? כדברי דוד באותו היום: "הנה אנכי חטאתי ואנכי העויתי, ואלה הצאן מה עשו? תהי נא ידך בי ובבית אבי" (שמואל-ב כ"ד, י"ז). "האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצוף?" (במדבר ט"ז, כ"ב).

ענו על כך חז"ל: "כל אותן אוכלוסין שנפלו, על ידי שלא תבעו את בנין בית המקדש. והלא דברים קל וחומר, ומה אלו (בדורו של דוד) שלא ראו את בית המקדש (כך נתבעו ונענשו על חוסר יחס לבקש בנייתו) אנו (שכבר זכינו לראות בית המקדש בתפארתו) על אחת וכמה וכמה! לכך התקינו נביאים הראשונים שיהיו ישראל מתפללים בכל יום שלש פעמים: 'אנא השב שכינתך לציון'" (ילקוט שמעוני, סוף ספר שמואל-ב, עמ' 744).

מנין לחז"ל סוד זה? אלא מיד אחרי תפילתו של דוד "אלה הצאן מה עשו?" הגיע אליו גד הנביא ואמר לו תשובתו של הקב"ה: "עלה הקם לה' מזבח בגורן ארונה היבוסי" (שמואל-ב כ"ד, י"ח) וכדברי ההסבר שם "ותעצר המגיפה" (פסוק כ"א). מהתרופה למדנו מה היתה הבעיה בתחילה. דוד רכש ממנו המקום שעליו עתיד להיבנות בית המקדש, ומיד הקריב עליו קרבן.

בחודש אב מתאבלים אנו על חורבן ירושלים ועל שריפת בית אלהינו, אבל החינוך התורני איננו בנוי על שלליות. מה יועיל ומה ייתן לבכות על מה שכבר היה? כלשון חז"ל: "מאי דהוה, הוה" (יומא ה"ב ועוד), אלא כנראה גם אנו חוטאים באותו החטא שהיה בימי דוד. גם אנו אדישים ולא איכפת לנו ממה ש"נכרים מקרקרים בהיכלו" (יומא סט"ב). ההלכה היא שאין לתת לגויים לדרוך על אדמת קודש של המקדש (מסכת כלים, פרק א' משנה ח').

ובימינו הם "חוגגים" שם, ואין אנו שומעים אישיות כלל ציבורית המצר על כך, המוחה על כך, המתנגד לכך בפרהסיא. במיוחד אחרי פרעות שונאינו שכמה פעמים זרקו אבנים על קהל המתפללים ברחבת הכותל המערבי, היינו צריכים לאסור בחקיקה את כניסתם של נוכרים למתחם הר הבית. אמרו בזוהר (ח"ג דף מו ע"ב, בתרגום) "כשם שאדם נענש על דיבורים רעים [שדיבר], כך נענש אם בא לידו דבר טוב ונמנע מלדבר". שתיקה זו למה?

אנו בדורנו בחושך ואפילה רוחנית. יש לנו רבבות הלומדים תורה, בישיבות ובכוללים, אבל אין אנו רואים הארה של רוח הקודש, של התעלות רוחנית כללית שתכוון אותנו כיצד נעשה בבעיותינו הציבוריות. קהילות שומרי תורה, וכן ציבור של העוסקים בתורה, מפוזרים ומפוצלים בדעותיהם. הרבה מהם פונים לכיוון הייחודי להם, וחולקים או מזלזלים בשיטותיהם של שאר הכיתות. חסרה לנו עוצמת גילוי פנימיות התורה. מה חטאנו שבבואנו חזרה לארצנו, ועדיין אין לנו הארת רוח הקודש?

ענו על כך חז"ל: "כל חכם וחכם מישראל שיש בו דבר תורה לאמתו ומתאנח על כבודו של הקב"ה, ועל כבודם של ישראל כל ימיו, ומתאוה ומחמד ומצפה על כבוד ירושלים, ועל כבוד בית המקדש, ועל הישועה שתצמיח בקרוב, ועל כינוס גליות, [שורה] רוח הקודש בדבריו!" (תנא דבי אליהו רבה פרק ד', נוסח מדויק במהדורת איש שלום). במלים אחרות, תופעה משונה זו שאין בנו רוח הקודש גלויה היא מפני חסרוננו. שבעה פריטים יש כאן. או מפני שאין בנו דברי תורה לאמיתותם (בלי פלפולי שקר) או שאין אנחה פורצת מגרוננו מפני שפלות שכחת בורא עולם מהדיונים הציבוריים לעניין עתיד ארץ ישראל ועם ישראל.

ואין אנחה נשמעת על שפלות כבודנו הלאומי, מול הטרור הערבי, מפני מחדלי קובעי המדיניות. ומפני שאין אנו מצפים על כבוד ירושלים (נעצרה הבנייה בכמה שכונות בירושלים, ואין מחאה אדירה על כך) ואין אנו מתעוררים לדרוש בנין המקדש, ואין בנו להט התפילה על הישועה הכללית והציבורית. וגם אין בנו פנייה לאחינו שבתפוצות שיחושו מהר לעלות ארצה, ואל יחוסו על ממונם ועל קניינם בחוץ לארץ. (וכדברי המלאך המגיד אל ר' יוסף קארו וחבורתו, דבריו מובאים בספר של"ה, תחילת ליל שבועות: "וראו כי אתם שיכורים מחמדת העולם. הקיצו! ועלו לא"י, כי יש לאל ידכם רק שאתם מוטבעים בטיט חמדת תבל והבליו. וכו' ועיניכם אל תחוס על כליכם").

עד כמה צריכה להיות בליבנו הדרישה לשקם (ש' מנוקדת פתח, ק' בצירה) את ירושלים, ולבנות היכל תפארת להקב"ה? ענה על כך הקדוש העליון הרב יהודה הלוי, בסוף ספרו "הכוזרי" על הפסוק: "אתה תקום תרחם ציון, כי עת לחננה, כי בא מועד. כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו (תהלים ק"ב, י"ד-ט"ו). זאת אומרת, ירושלים לא תיבנה כי אם כאשר ישתוקקו אליה בני ישראל תכלית התשוקה, עד אשר יחוננו את אבניה ואת עפרה" עכ"ל. כלומר חוסר תשוקה שלנו הוא המונע בניין ירושלים. לכן המנהגים הנפוצים בישראל בימי שלושת השבועות: מניעת הנישואין, מניעת הגילוח, מניעת אכילת בשר מאז ר"ח אב, וצמצום הרחיצה וכו' כולם הם דברים חיצוניים שאמנם מחוייבים אנו בהם, אבל הם אינם העיקר. העיקר הוא לעורר את ליבותינו לדרוש את בניין ציון (ראש השנה ל.). העיקר הוא החיוביות שבדבר, להביע בפה ובכתב כי רוצים אנו מרכז רוחני עליון במעלה ששם שכינת עוזו של ה' שורה. כשם שאנו מקימים בתי כנסיות מפוארים, כי שם אנו מתרכזים

בתפילה, כי שם אנו מגיעים לרגשי הוד והדר, שם אנו מכירים שיש לנו "אבא" ויש עם מי לדבר.

כמו כן אנו זקוקים למקום המקדש כדי להחזיר עטרת הקרבת הקרבנות, הגשת מיני מנחה, השתחוויה על רצפת הר הבית, פנייה אל הכרובים שבקודש הקדשים, וככל שכתב הרמב"ם ב"מורה נבוכים" (חלק ג' פרק מ"ה, עמ' שע"ט-ש"פ) לעורר בנו את הרגשיות האצילה. פעילות חיצונית זו תעורר בנו תחושות פנימיות נכבדות, עד שנגיע לענוה אמיתית, עד שנגיע לאהבת כל האנושות וכל היקום, עד שנגיע למחשבות אצילות ומרוממות. לעומת זאת, אווירת החיים הציבוריים בארצנו היא לעת עתה בשפלות חיי השוק, מפני דרכם של כמה פוליטיקאים, וארחות זדוניות של העיתונות החופשית. מתי וכיצד נגיע חזרה לישראליותנו המקורית והטהורה? כאשר יהיה לנו מקדש בהר הבית בירושלים, ממנו נתחנך לערכים אמתיים.

נוסף להנ"ל, על כל אחד ואחד מאיתנו ללמוד בכל יום פרק או שני פרקים בהלכות בית המקדש; או בפרקי המשנה, או ברמב"ם, או בספרי המבארים (כמו המלבי"ם על ויקרא, או בספר "תורה תמימה" על ויקרא). לא די במנהגי זיכרון בשלושת השבועות הללו. עלינו להתעורר לעסוק בכך כל שס"ה ימי השנה, בכל יום פסיעה אחת. ובזה נקיים גם כן דרישת ציון.

הנביא מנבא דבר ה' לירושלים: "כי אעלה ארוכה לך, וממכותיך ארפאך נאום ה'. כי נדחה קראו לך, ציון היא דורש אין לה" (ירמיה ל', י"ז). הגמרא מביעה תביעה שנעשה זכר לירושלים, ואמרו "מכלל דבעי דרישה" [כלומר חייבים לדרוש תיקונה של ציון] (ראש השנה ל ע"א). אבל משום מה הביאו שם חז"ל את כל הפסוק הארוך הזה, כל שבע עשרה המלים? היה די בחמש המלים האחרונות בלבד: "ציון היא דורש אין לה"? אלא רצו חז"ל ללמדנו כי בזאת שנדרוש לציון יש תרופה לציון ("ארוכה ומרפא"). כאשר אנו נעורר על כך, כל אחד במקומו ילמד יום יום בהלכות המקדש, אפילו רק כמה דקות בלבד, בזה ישיב ה' את שבותנו.